

DEN VOKSENDE KIRKE

AV N. A. DAHL

Åpningsforedrag ved det 17. nordiske studentmøte med kristent program, Trondheim 26.—31. juli 1949.

Motto for vårt møte og tema for dette foredrag er «Den voksende kirke». Dette motto er ikke valt tilfeldig, fordi vi nå engang skulle ha et motto. Det er gitt oss. Vi fikk det ved en hilsen til ledermøtet for de nordiske studenterbevegelser på Houtskär i Finland i fjor sommer fra den akademiske misjonskonferanse i Holland, som samtidig var samlet under mottoet «The Growing Church». Men dette motto er også gitt oss i en annen og dypere mening. Var det annerledes, er det bare en ungdommelig optimisme eller en virkelighetsfjern og selvgod kirkelighet som får oss til å tale om den voksende kirke, da skulle vi heller la det være. Hvilken rett har vi til å tale om den voksende kirke, og hvordan skal vi tale på rette måte om den? Det er spørsmål som vi her må søke svar på.

I.

Vi våger og vi må tale om «den voksende kirke», fordi vår Bibel taler om den. Tenk på Jesu liknelser om seden som vokser og om sennepskornet! Les Apostlenes gjerninger! Les Efeserbrevet! Men skal vi tale om den voksende kirke med bibelsk rett, så må vi tale slik om den at våre tanker blir bestemt av hva Guds ord har å si om kirken og dens vekst. Hva Bibelen har å si oss, kan sammenfattes i en enkelt setning: *Kirken er den voksende kirke, fordi den er Guds kirke.* Denne setning trenger en forklaring. Jeg vil søke å gi den i tre punkter:

1. *Kirkens vekst sikter fram mot Guds rike som kommer.* Jesu budskap var: Guds rike er kommet nær. Når han talte sin liknelse om sennepsfrøet som skulle vokse og bli til et stort tre, har han med det store tre ikke tenkt på kirken slik vi ser den for oss i dag, men på det fullendte Guds rike, det Israel ventet på. På samme måte er det med liknelsene om seden som vokser: Høsten er verdens ende. Jesu misjonsbefaling slutter med ordene: Se, jeg er med eder inntil verdens ende. Dette: «inntil verdens ende», «inntil han kommer», klinger med i alt hva det Nye Testamente sier om kirken og dens vekst. Kirkens vekst er altså ikke en rent jordisk vekst som sikter til at kirken skal bli stor, mektig, innflytelsesrik. Guds kirkes vekst kan ikke måles ved gallup-undersøkelser og ved statistikk. Det er noe skjult ved kirkens vekst. Og kirken blir her på jorden aldri fullendt, aldri ferdig. Den er og forblir *bare* den voksende kirke. Men fordi der er en vekst, så er der også en sammenheng mellom kirken og Guds rike. I kirken er *det* gitt, som engang skal bli fullendt og bære frukt når Gud tar det fulle kongsvelde og hans vilje skal skje helt ut, på jorden som i himmelen. I kirken er Guds rikes krefter skjult til stede, derfor vokser kirken sin vekst etter Guds vilje.

2. *Om den voksende kirke kan vi bare tale i tro på Jesus Kristus,* om vi da med kirkens vekst tenker på den vekst hen imot Guds rike som Bibelen taler om. Det egentlige poeng i Jesu liknelser om Gudsrikets vekst er — om jeg forstår dem rett — at det som en gang skulle få den fulle utfoldelse i det kommende herlighetsrike, det var i det skjulte gitt i og med Jesus selv. At Gud engang skulle opprette sitt rike, det var noe alle fromme israeliter trodde. Hva de ikke kunne forstå var at Jesu gjerning var begynnelsen til opprettelsen av dette rike. Det hele syntes alt for smått og betydningsløst. Jesu ord og gjerninger hadde ofte ingen eller bare forbigående virkning. Han skapte ikke noen ren menighet og rensket ikke ut synderne av Guds folk. Og han utfoldet ingen aktivitet for å fremtvinge Guds rikes komme, slik en ventet at Messias med makt skulle opprette Guds og Israels herskerverde. Kunne han være den som skulle komme? Det er som svar på slike innvendinger at Jesus viser til hvordan et stort tre som sennepstreet vokser fram av et ganske lite frø, eller hvordan der kan bli en rik høst, selv om meget av

den sed bonden har strødd ut, går til spille eller visner bort før kornet er blitt modent. Det behøvde ikke være noen feil på såkornet, om der var kommet ugras i åkern. Og det var ingen feil av bonden at han ikke gjorde noe for å påskynne veksten av det korn han hadde sådd. Disse tanker er det Jesus i sine liknelser illustrer med små fortellinger. Og den skjulte mening, hemmeligheten som det gjelder å forstå, er hele tiden at selv om virkningene av hans gjerning syntes små og ufullkomne, så *var* han den som skulle komme — i og med ham og hans gjerning var gudsriket til stede i det skjulte, i frøstadiet så å si.

Som det var vanskelig for Jesu samtidige å tro at han var den ved hvem Guds rike skulle komme, så er det ofte vanskelig i dag å tro at der i og ved kirken skjer en vekst hen imot et kommende gudsrike. Vi kan bare tenke på kirkens manglende evne til å skape en bedre verden, med rettferd i politikk og samfunnsliv, eller hva der er enda verre, på alt hva som lever og trives av ukjærlighet og synd i kirken, blant dem som påkaller Jesu navn, også i deres innbyrdes forhold. Er dette som vi ser for oss, den voksende kirke?! — Nå vokser der mer i og ved kirken enn mange ser, og kanskje mer enn vi selv ser og vet om. Men frimodighet til å tale om den voksende kirke kan vi bare få fra Jesus Kristus selv. *Ham* er det ikke noe i veien med, om kirken ikke er som vi skulle ønske den var. *Ham* kan vi tro på som Guds sønn og vår Herre, den i og ved hvem Gud og hans rike var til stede i denne verden. Derfor tror vi også at den kirke som ble skapt ved ham, er Guds kirke som vokser sin vekst ut fra ham og hen mot ham, der hvor hans navn forkynnes og påkalles i tro og lydighet. På noen annen grunnvold enn den som er lagt en gang for alle, Jesus Kristus, kan kirken aldri bygges opp eller vokse. Evangeliet om ham er Guds kraft til frelse for hver den som tror, det er det som gjør kirken til en voksende kirke. Veksten kan bare skje ved at budskapet om Kristus bringes ut til stadig nye mennesker og ved at de som har tatt imot ham, blir ført stadig dypere inn i livsforbindelsen med ham.

3. *Gud er den som gir vekst.* Gud og Kristus handler ikke bare ved begynnelsen og ved fullendelsen av kirkens vekst, men er også med i hele vekstprosessen. Og der er etter Bibelens tanke virkelig en vekst som ligger mellom utseden og høsten, et hendelsesforløp

mellom Jesu gjerning på jorden og hans gjenkomst, og det et hendelsesforløp som hører med i den Guds nyskapende handling hvorved han lar sitt rike komme. Denne veksttiden er kirkenes og misjonens tid. Utviklingstro og framskrittsoptimisme er sekulariserte varianter av den bibelske veksttanke. Slik veksten er oppfattet i det Nye Testamente, er den ikke sett som en naturnødvendig biologisk prosess. Også veksten i naturen er det etter bibelsk tanke Gud som gir, og denne vekst kan gå gjennom katastrofer og forvandling; kornet må falle i jorden og dø for å bære frukt. Kirken kan vokse bare når og hvor Gud i sin nåde gir vekst. Det betyr ikke at menneskers arbeid og innsats er overflødig. Gud bruker mennesker som sine redskaper. «Vi er Guds medarbeidere», sier Paulus. Men vårt arbeid kan bare tjene til Guds kirkes vekst, om Guds ånd får virke i og gjennom oss. Uten den kan nok kirken vokse i ytre omfang og makt til en tid, men ikke vokse Guds vekst. Vi våger å tale om den voksende kirke i *tro* på at Gud vil gi vekst, ved sitt ord og sine sakramenter, ved sin ånd og i sin nåde.

Vi begynte med å sammenfatte det bibelske syn ved å si at kirken er den voksende kirke, fordi den er Guds kirke. Vi kan nå presisere dette ved å si at *vår bibelske rett til å tale om den voksende kirke er troens rett*. Vi tror på Gud Fader, vi tror på Jesus Kristus, vi tror på den Hellige Ånd, og derfor tror vi også på en hellig allminnelig kirke — den voksende kirke. Dette betyr ikke at vi tror på en bibelsk kirketanke sån ut i det blå. Den bibelske tanke er jo nettopp at den synlige kirke, helheten av dem som med hverandre påkaller Jesu Kristi navn, er Guds rike. Og det er med tanke på kirken som den lever i dag, at vi taler om den voksende kirke.

II.

Kirkens historie viser oss noe av kirkens vekst — og dette gjelder ikke minst kirkens historie i vår egen tid og i den tid som ligger nærmest bak oss. Vi vil ikke med å si dette glemme hverken at meget av veksten enda ligger foran, eller at meget av den er skjult. Vi vil ikke forlate troens grunn; men vi har lov til med glede og takk å si at hva vi ser og hører på mange måter gjør det lettere for oss å tro at Gud gir sin kirke vekst.

1. *Tiden etter ca. år 1800 har vært en av de største misjons-epoker i kirkens historie. Vi er vant til i første rekke å se denne*

tiden som en sekulariseringens tidsalder, preget av individets frigjøring fra kirkelig formynderkap, av fremveksten av den moderne vitenskap og teknikk, av ikke-kristne ideologier, samfunnslevets omformning på ikke-kristen grunn, massenes avkristning og fremveksten av ikke-kristen og i stigende grad anti-kristen kultur, sivilisasjon og politiske systemer. Men alt dette hindrer ikke at denne samme tiden har vært en av de største vekstperioder i kirkens historie. Det gjelder bare å se fakta.

Tenker vi på kirkens stilling i perioden nærmest før år 1800, var den relativt stillestående, statisk. De européiske land var kristne land, og også de enkelte konfesjonskirker var stort sett geografisk avgrenset. Der hersket en utstrakt statlig-kirkelig religionstvang. Kirkene var ikke truet i sin eksistens, men de var stort sett heller ikke misjonerende. De rester av gamle østerlandske kirker som fantes, kjente man knapt til. I den «nye verden» var forholdene på mange måter annerledes enn i Europa, men for helhetsbildet spilte det ikke noen synderlig rolle.

Hvor har ikke forholdene endret seg på halvannet hundre år! Langt mer enn vi vanligvis tenker på. For første gang er kirken blitt i bokstavelig forstand verdensomspennende. I alle verdensdeler og på alle språk påkalles Jesu navn. La oss tenke på en ting som at Bibelen i løpet av den tid vi taler om sikkert er blitt oversatt til mangfoldig flere språk enn i alle tidligere århundreder tilsammen. Og samtidig som evangeliet er blitt brakt ut til stadig nye steder, har antallet kristne i Afrika og Asia steget, stort sett i stadig økende tempo. Og kristendommens innflytelse er ofte langt større enn det prosentuelle antall av kristne. Den kristne misjon er blitt en faktor av avgjørende betydning for spørsmålet om hvordan hele verdens framtid skal komme til å arte seg.

Jeg skal ikke her gjøre noe forsøk på å tegne den nyere misjons-historie, ikke en gang skissemessig. Men la oss et øyeblikk tenke på hvilke krefter det er som menneskelig sett har stått bak denne vel-dige utvikling. Hovedsakelig er det misjonsselskapene og misjonsforeningene, ikke minst de ofte — kanskje særlig i akademiske kretser — foraktede kvinneforeninger. Den nye misjonsepoke begynte i og med misjonsforeningene. Det vil igjen si, som en frukt av vek-kelsesbevegelsene, i kretsen av *de personlig troende*. Det var den

brennende iver for den enkelte sjels frelse, ute i hedningeland like vel som hjemme i de nominelt kristne land, som skapte den moderne verdensmisjon og har båret den fram. Det ville være uriktig å fremstille det som om de européiske konfesjonelle og nasjonale kirkesamfunn stilte seg vesentlig avvisende til misjonen. Men vi får heller aldri glemme hvilken enorm betydning det 19. århundres vekkelsesfromhet og foreningskristendom har hatt som bærende drivkraft i misjonen. Det har vært tanken på evangeliets utbredelse og sjelens frelse som har fylt misjonærene og de kretser som støttet dem med sine bønner og sine gaver, mindre tanken på kirken. Er det da riktig og rimelig å tale om den utbredelse av kristendommen som har skjedd, som en kirkens vekst? På dette spørsmål kunne en svare med å henwise både til den nytestamentlige kirketanke og til det historiske faktum at vekkelses- og foreningskristendommen har hatt eksistensen av de historiske kirkesamfunn og de vestlige nasjoners tradisjonsgitte kristendom som sin givne forutsetning. Men det som i særlig grad gjør det naturlig for oss å tale om den voksende kirke — ikke bare om evangeliets eller kristendommens utbredelse — er den utvikling som har skjedd innen selve misjonsarbeidet, og da i første rekke på misjonsmarkene.

2. *De siste generasjoner har ikke bare brakt en veldig ekspansjon for misjonen, men også en endring i misjonsarbeidets struktur.* Misjonen — jeg tenker da her på den moderne protestantiske misjon — tok fra begynnelsen av i første rekke sikte på å frelse de enkelte. Helt fra først av måtte den nok også ta sikte på å bygge opp misjonskirker som de døpte hedninger kunne føres inn i. Men i første omgang ble disse misjonsmenigheter naturlig nok helt avhengige av og ledet av misjonærene, misjonsselskapene og kirkene i de utsendende land. Det som har skjedd i dette århundre, er at *der har vokset fram selvstendige kirkesamfunn i de tidligere hedenske land.* Utviklingen er blitt påskynnet av to verdenskriger, men ville i hvert fall ha kommet. I dag taler vi om gamle og nye kirker, heller enn om kristne land og misjonsmark. Og de nye kirker er ikke lenger avhengige av et enkelt misjonsselskap, og heller ikke bare datterkirker av et bestemt européisk eller amerikansk kirkesamfunn. I stigende utstrekning forenes de kristne i India, Kina, Japan,

Afrika osv. i egne, mer omfattende kirkesamfunn. Der er vokset fram selvstendige lutherske, anglikanske, metodistiske eller baptistiske samfunn i disse forskjellige landene, som likeberettigete lemmen av de store kristne samfunn verden over. Og der vokser også opp misjonskirker hvor sammenslutningen er gått på tvers av konfesjonelle grenser, slik at de ikke hører hjemme i noen av de grupper vi i vesten er vant til å inndele de kristne i, som f. eks. i Syd-India. I stigende utstrekning er det også de innfødte selv som er kirkeledere, mens misjonærenes oppgave blir å være rådgivere og hjelpere. Hvor der ikke er en håndfull nyomvendte kristne, men store menigheter, stundom av slike som er kristne i annen og tredje generasjon eller mer, der får også arbeidet for å påvirke miljøet i kristen retning økt betydning. De innfødte selv spør etter kristendommens evne til å prege samfunnsliv og sivilisasjon. En rekke av de problemer vi arbeider med i vårt hjemlige kirkeliv, dukker opp også i de nye kirker.

Alt dette og meget mere har ført til at misjonsarbeidet har endret karakter. Det er ikke lenger så meget en utsendelse av misjonærer fra kristne land til hedningsland som en hjelp fra gamle kirker til nye kirker. Denne hjelp trenges i høyeste grad, både økonomisk og åndelig. De gamle kirker er ikke bare enda større, de har også i kristen arv og erfaring enda meget å gi. Men vi begynner også i stigende grad å se at også de nye kirker har noe å gi tilbake. Kirkelig som politisk kan det at Europa er så sterkt preget av fortiden, også bety en belastning for livet i dag. Og der kan være sider av Kristi rikdom som kan få en rikere vekst i Asia og Afrika enn de har fått i Europa. Dette er ikke bare muligheter, men hva der alt begynner å skje. Det kommer i framtiden ikke til å bli tale om en énsidig hjelp fra de gamle kirker til de nye, men om gjensidig deling av hva Gud har gitt begge parter.

Det vi her taler om, betyr nå ikke at selve misjonssiktepunktet har forsvunnet eller trådt i bakgrunnen. Arbeidet for å bringe evangeliet til de ikke-kristne er like viktig som noen gang. Men også i dette arbeidet er de nye kirker kommet med. Det egentlige misjonsarbeid blir i stigende grad deres egen sak, slik at kirkene ikke bare blir selvstyrte og om mulig selvforsørgende, men også selvutbredende. De er voksende kirker i hedenske omgivelser, og felles-

skapet mellom de gamle og de nye kirker er et fellesskap i den misjonerende og voksende kirke.

3. *Når vi taler om den voksende kirke, er det ikke bare med tanke på misjonen, men også med tanke på de gamle kirker.* Den tid som ligger bak oss, har vært sterkt preget av spenningen mellom de institusjonelle kirkesamfunn som tok form i tiden etter reformasjonen, og de vekkelsesbetonte frie kristne bevegelser, som enten har hatt formen av frikirker eller av kristelige foreninger og organisasjoner. Denne spenningen har vært ganske særlig karakteristisk for Norge, men i noe forskjellig form gjenfinner vi den i de fleste protestantiske land. Det har i denne situasjon ikke ligget nær å tale om den voksende kirke, for kirkene har i stor utstrekning representert det tradisjonsbestemte, konserverende, mens det mer har vært de frie bevegelser — selve ordet bevegelse er jo karakteristisk — som har vært i vekst. Vi må regne med at denne spenningen også fortsatt vil bestå, kanskje i generasjoner. Men vi kan ikke se bort fra at den i dag delvis eksisterer i kraft av treghetsloven, som en arv fra fortiden.

Situasjonen er blitt en annen enn i frikirkenes og misjonsselskapenes gjennombruddstid. Den tradisjonelle, samfunnsmessig bestemte kristendom som omfattet de européiske folk i sin helhet, eksisterer i stor utstrekning ikke lenger. Kirkene er kommet i oppbrudd. Evangelisasjon er blitt en hovedsak også for folkekirkene. Og en kan stundom tale om kirkelig vekkelse. For ikke så få kan opplevelsen av et personlig trosgjennombrudd falle sammen med oppdagelsen av hva det innebærer at jeg får høre Kristus til i hans kirke.

De frie bevegelser er på sin side i stor utstrekning blitt mer eller mindre kirkeliggjorte. Mange, kanskje flertallet av dem som tilhører dem, gjør det fordi de kommer fra et miljø som var bestemt av vekkelsesfromheten. Bevegelsene har fått sin egen tradisjon, og ofte temmelig faste og stabile organisasjon. Opposisjonen mot statskirkene har ikke samme aktualitet som før. Den vane-kristendom de forutsatte, eksisterer der bare rester av. Til gjengjeld kjenner også de den almene avkristning i folkelivet som et problem som angår dem. Og så ser vi at de som er utgått fra de frie bevegelser, ikke lenger kan konsentrere seg bare om å gjøre enkeltmen-

nesker til personlige kristne, men er engasjert i kulturspørsmål, i oppdragsesspørsmål, i arbeidet for en kristen gjennomsyring av samfunnslivet.

Vi aner at vi også i de europeiske kirker står overfor gryningen av en ny dag, hvor spenningen mellom de mer eller mindre statiske kirkesamfunn og de frie bevegelser vil bli avløst av bildet av kirker som lever i avkristnede omgivelser, i bevegelse, i kamp, og om Gud gir det, også i vekst. Vi har sett noe av det i kirkene under nazismens trykk. Vi kan tenke på kirkens kamp i Norge, hvor folkekirkens biskoper gikk i brodden, men i samråd med lederne for de frie organisasjoner, og i stor utstrekning med tilslutning fra frikirkene. Vi kan ikke regne med at det press mot kirkene vi opplevde under Nazi-Tysklands herrevælde, er noe vi er ferdig med, fordi om nazismen er politisk likvidert.

4. *De atskilte kirkesamfunn er på vei til å vokse sammen.* Til de drag som kjennetegner vårt århundres kirkehistorie, hører også de ekumeniske bevegelser, alt det mellomkirkelige arbeid som har nådd et foreløpig mål ved dannelsen av Kirkenes Verdensråd i Amsterdam i 1948. Også derved har bildet av det verdensvide kristne fellesskap, av den voksende kirke, trått fram for våre øyne på en ny måte. Vi skal ikke overdrive betydningen av det som har skjedd. Noen organisert union av de ikke-romerske kirker er det ikke tale om, bare et råd til felles rådslagning og felles opptreden i givne situasjoner. Og best så. Vi er ikke modne for noe mere. Om der kan være meget å utsette på Kirkenes Verdensråd eller å ønske annerledes, er det likevel sant at den ikke-romerske kristenhet, som i århundrer har blitt stadig mer oppsplittet, i dag er på vei til å vokse seg nærmere sammen. Det som skjedde i Amsterdam, er bare en ytre manifestasjon av noe stort som holder på å skje, og som ikke er laget av noen kirkemenn med ekumenikk som hobby, men som er grodd fram. Der er en nær sammenheng mellom ekumenikken og det vi før har talt om. På misjonsmarken og i de nye kirker har samråd, samarbeid og delvis sammenslutning av de forskjellige kirkesamfunn tvunget seg fram med nødvendighet. Og de frie kristne bevegelser som i stor utstrekning har båret misjonsarbeidet oppe, har også forberedt dannelsen av Kirkenes Verdensråd. De har i stor utstrekning gått på tvers av de konfesjonelle

kirkegrenser. Og de har ført til dannelsen av kristne verdenssamenslutninger, KFUM, KFUK, Studenterbevegelsen etc., som i sin tur har forberedt det i snevrere mening ekumeniske arbeid. Det som nå har skjedd, er at kirkesamfunnene selv er blitt engasjert i det mellomkirkelige arbeid, slik at ikke bare enkelte kristne, tilhørende forskjellige kirkesamfunn men med beslektet fromhetstype, men kirkesamfunnene selv, er på vei til å finne sammen. I hvilken grad kirkene her på jorden virkelig vil vokse seg sammen, slik at kirkens enhet blir synlig, det vet vi ikke. Men enheten er i vekst. Også det gjør det naturlig for oss å tale om den voksende kirke.

Ser vi tilbake på hva vi nå har sagt om kirkens synlige vekst, kunne vi sammenfatte det ved å si at vi trygt kan tale om den voksende kirke, bare vi har nok kunnskap om misjonen, om de nye kirker, om det ekumeniske arbeid. Men jeg vil ikke si det så. Kunnskapen oppblåser, sier Paulus. Vår kunnskap kan så lett gjøre oss hovmodige, enten på vårt eget kirkesamfunns vegne, slik at vi må ta teologisk avstand fra de andre, eller på hele kirkens vegne, og det er ikke bedre. Hva vi trenger er ikke bare kunnskap om den voksende kirke; kunnskapen må være forenet med den kjærlighet som oppbygger: Kjærlighet til misjonen, til de nye kirker med deres svakheter, kjærlighet til de kristne som er ganske annerledes enn oss, kjærlighet også til de gamle européiske kirker med hva de eier av kristen tradisjon og innsikt, og — skal kirken være en voksende kirke — også kjærlighet til dem som enda ikke påkaller Jesu navn. *Vår rett til å tale om den voksende kirke er kjærlighetens rett.*

III.

Vi kan tale om den voksende kirke med bibelsk rett og med historisk rett, med troens rett og kjærlighetens rett. Men der er enda én ting vi skal ta med: *Kirken vokser sin vekst i svakhet og under motstand, og den vokser også i trengsel.*

1. *Kirkens svakhet, motstanden og de trengsler den i dag lever under i store deler av verden, er vel kjent.* På mange måter synes det jo som om det ikke er kirken som vokser, men snarere tiden og menneskene som vokser fra kirken. Vi kan bare tenke på veksten i den moderne vitenskapelige erkjennelse og på fremveksten av den moderne teknikk og den omformning av samfunnsforhold og livs-

forhold den har ført med seg. Kirken har, tross hederlige anstrengelser, ikke nådd noe helt tilfredsstillende eller harmonisk forhold hverken til den moderne vitenskap eller til den moderne teknikk eller til de moderne samfunnsforhold og deres problemer. Og kirken blir betrengt og dens vekstmuligheter begrenset ved nasjonalisme, kommunisme og totalitære statssystemer.

Svakheten, motstanden og trengslene er ikke begrenset til Europa. Også misjonsarbeidet står oppe i svære vansker, ikke minst forårsaket ved at vestens kultur og teknikk trenger fram i sin avkristnede form. Eller vi kan tenke på hvordan konflikten og brytningene mellom européisk og amerikansk imperialisme, nyvåknet nasjonalisme og internasjonal kommunisme går over hele den fargete verden og truer med å legge fruktene av misjonsarbeidet øde.

Alt dette, som sannelig er alvorlig nok, berøver oss ikke den troens og kjærlighetens rett til å tale om den voksende kirke som jeg har pekt på. Men det minner oss om det som både Bibelen og kirkehistorien kan si oss, at kirkens vekst er en vekst i svakhet, under motstand og trengsler. Jeg skal ikke her si meget. Jeg tror ikke at vi enda er modne for riktig å gripe alt hva Gud kan ha å lære sin voksende kirke.

2. *...Motgang og trengsel kan bli til vekst for den del av kirken som får oppleve det.* Til indre vekst, fordi troen blir prøvet, men ikke sjelden på forunderlig måte også til ytre vekst. Også moderne misjonshistorie rommer eksempler på *det*. Det er jo en gammel sannhet at martyrerens blod ble kirkens utsed. Men vi skal riktig nok ikke glemme at det ikke alltid er så. Er forfølgelsen og undertrykkelsen tilstrekkelig konsekvent og tilstrekkelig langvarig et sted, så kan den berøve kirken alle vekstmuligheter der.

3. *Om en del av kirken stopper i veksten, sykner hen eller undertrykkes, så kan Gud gi ny vekst på andre steder.* Der kan være en direkte sammenheng, ved at en kirkes kamp og lidelser på et sted kan bli til inspirasjon for kirken, på andre steder og drive dem til økt innsats av kreftene. Eller sammenhengen kan være mer usynlig. Om kirken skulle visne og dø hen noen steder, så kan den skyte vekst og få liv på andre. Slikt har hendt før. Vi kan tenke på den tid i den tidlige middelalder, da de gamle kirker i For-Asia og Nord-Afrika bukket under for Islam, men nye kirker grodde

fram i Mellom-Europa og Nord-Europa. Noe liknende kan komme til å hende igjen, om de européiske kirker noen gang skulle bukke under — hva Gud forbyde!

4. *Også om vanskene og trengslene ikke fører til noen synlig vekst for kirken, kan Gud føre den plan igjennom som leder til opprettelsen av hans rike.* Vi vet ikke hva som vil bli kirkens skjebne i verden. Kanskje ligger der enda en rik veksttid foran, med nye jordiske muligheter for kristendommen. Men kanskje kan Gud også måtte bruke hardere motstand og trengsler enn de vi hittil har opplevd, for å forene en splittet kirke og for å lære en verdsliggjort kirke at den vel er *i* verden, men ikke *av* verden. Kanskje må der vonde tider til for at vi skal lære at kirkens storhet ikke ligger i dens ytre glans og innflytelse, men alene i at den er Guds kirke, at dens sanne vekst er veksten hen imot Guds kommende rike. Trengslene virker utholdenhet, sier Paulus, og utholdenheten et prøvet sinn, og det prøvete sinn virker håp.

Jeg vil ikke være noen ulykkesprofet, og jeg vet ikke hva der vil komme. Men jeg vil at vi skal huske på at *om* der skal komme tunge tider for kirken, og større vansker enn vi venter i dag, så får ikke det berøve oss visjonen av den voksende kirke. For *vår rett til å tale om den voksende kirke er håpets rett.* Det er: Vår tro må også være håp til Gud, håp om at han også fortsatt vil gi sin kirke vekst, men til sist og fremfor alt et fast håp om at han, hva der enn skal skje og hva vi går i møte, til sist vil la sitt rike komme.

Så er da vår rett til å tale om den voksende kirke troens, håpets og kjærlighetens rett, liksem det er i tro, håp og kjærlighet at hele kirken lever og vokser. Dermed er det også sagt at dette med den voksende kirke, det er ikke en spesialitet, det er ikke noe som kommer i tillegg til det å være en personlig kristen.

IV.

Og dette er det siste vi vil ha sagt: *å være kristen er å leve som lem av den voksende kirke.*

1. *Vårt personlige kristenliv er et liv i kirken.* Vi er Guds barn og hører Jesus Kristus til som lemmer av den kirke han vant ved sitt blod. Derfor hører kirken med i vår tro. Den må også høre med i vår kjærlighet, som ikke får innskrenkes til å være kjær-

lighet til dem som har meninger som vi eller har hatt samme opplevelser som vi. Og den har en plass i vårt håp, om det ikke skal bli et egosentrisk salighetshåp, men virkelig er håp og bønn om at Guds navn må bli helliget og hans rike komme. Men la oss her huske på at det avgjørende er ikke om vi har verdensvide vyer, men at vi på den lille plass hvor Gud har satt oss, lever vårt liv i tro, håp og kjærlighet. Legemets sunnhet avhenger av de enkelte lemmers og de små cellers sunnhet. Kirken kan bare vokse og bygges opp, om tallløse og navnløse kristne verden over lever et kristent liv og derved gjør det lettere for andre å komme til troen og finne et hjem i Guds kirke. Enkle vitnesbyrd og små gjerninger gjort i kjærlighet kan bety mer for kirkens vekst enn store deklarasjoner. Men dette utelukker ikke at syn for hele kirken og dens vekst også kan bli en hjelp for veksten av de enkelte lemmer. Om det enkelte lem anser seg selv som det hele, går det som bekjent galt.

2. *Der er en indre sammenheng mellom veksten i de mange lemmer og de mange grener på den voksende kirke.* Også denne sammenheng er kanskje tydeligere enn noen gang før. Om f. eks. Vestens kristne kan bidra til at den européiske og amerikanske politikk overfor de asiatiske og afrikanske folk, blir — la oss forsiktig si — i mindre åpenbar strid med kristne idealer enn den ofte har vært i fortiden, kan det få en vesentlig betydning for evangeliets framgang. Og omvendt kan spørsmålet om evangeliets inngang eller ikke-inngang i Afrika og Asia bli av avgjørende betydning for Europas og den kristne kulturarvs framtid. Misjonsinteresse og interesse for kristent kulturarbeid har her hjemme i stor utstrekning vært skilt ad. I dag ser vi ikke bare at begge deler er nødvendige, men også at de gjensidig innvirker på hverandre. Til den nye visjon som er ved å stige fram for oss, hører også det at egentlig skulle det ikke være og er det ikke noen spenning eller motsetning mellom kirke og misjon, mellom indre og ytre misjon, mellom personlig sjelevinnerarbeid og kristent kulturarbeid, men alt dette hører med og hører sammen som funksjoner i den ene voksende kirke. Enhver innsats og enhver tjeneste som gjøres i troskap mot kirkens Herre på en av disse frontene, tjener til det heles beste, fordi den tjener kirkens vekst — vi bør visst tilføye: om den da er gjort med forstand (hvilket er noe helt annet enn akademisk utdannelse).

3. *Oppgavene er mange og store.* Der er vekstmuligheter og der er vekst i gang. Men der trengs arbeidere. Oppgavene er store, fordi det er langt fra at alt er som det burde være i den voksende kirke. Og de er store fordi motstanden er stor og økende. Vi vet ikke hvor lenge kirken får beholde de vekstmuligheter den har i dag. Gud kaller oss til tjeneste i sin voksende kirke. Er vi villige til å svare: «Herre, her er jeg, send meg!»?